

Text de la intervenció del Sr. Enric Martí, en l'homenatge
pòstum a J.B.X., al Saló de Cent de l'Ajuntament
de Barcelona - 24 abril 1989

L'obra lingüística de Joan B.
Xuriguera.

és al mateix temps amb molt de gust i amb una clara consciència de les
meves limitacions, que he acceptat de participar en aquest merescut
homenatge glossant l'obra lingüística de Joan Baptista Xuriguera.

Amb molt de gust, perquè qualsevol que l'hagués tractat, per poc que
fos, inevitablement havia d'apreciar i recordar amb afecte la seva
permanent disponibilitat, senzilla i sincera, en tot allò que
requerissin d'ell la nostra llengua en concret i la nostra cultura en
general. Per tant, dedicar unes paraules de reconeixement a la seva
producció lingüística és per a mi tan sols una petita part de la
gratitud que devem al senyor Xuriguera, un mínim gest per correspondre a
la seva generosa dedicació.

Però al mateix temps, no us puc ocultar que em sento incapaç de valorar
adequadament tots els esforços que al llarg de la seva vida va dedicar a
la llengua catalana.

Jo vaig conèixer personalment el senyor Xuriguera l'any 1981, quan des
de la Direcció General de Política Lingüística el vam convidar a
participar en la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu. Vaig
tractar-lo, per tant, esporàdicament i només durant els últims anys de
la seva vida. Un contacte suficient per adonar-me de la seva vàlua
personal, però lamentablement massa fugaç per arribar-lo a conèixer amb
detall.

Em sap greu, doncs, no poder-vos parlar gens de la seva formació
lingüística, de la qual recordo tan sols algunes al·lusions que ell feia
al mestratge de Pompeu Fabra, de qui probablement va adquirir no tan
sols uns sòlids coneixements gramaticals, sinó també el gust per la
claredat expositiva i el sentit d'utilitat pública del seu treball(*).

(*) El seu amic Pere Elies va completar el seu domini de la llengua.

Res no us podré dir, tampoc, dels anys de l'exili, que intueixo plens d'intenses experiències, entre la tenacitat i el desànim, sempre lluitant pel futur de la llengua catalana.

Ni tan sols us puc parlar de la seva tasca quotidiana, dels seus consells didàctics o de les seves orientacions i correccions com a assessor lingüístic.

Conscient de totes aquestes limitacions, i sabent que altres podrien tractar amb més coneixement de causa que jo del conjunt de l'obra lingüística de Joan Baptista Xuriguera, reduiré el meu comentari a la valoració de les seves tres principals publicacions dedicades a la llengua: *Els verbs catalans conjugats*, el *Nou diccionari de la llengua catalana* i el *Diccionari terminològic de l'Administració municipal*.

Els verbs catalans conjugats

Publicada per l'editorial Claret l'any 1972, aquesta primera obra del senyor Xuriguera ha conegut nombroses reedicions i no tan sols deu ser la més divulgada de l'autor, sinó probablement també la més extensament usada per tots aquells que han estudiat i estudien les conjugacions verbals catalanes.

Això sol ja basta per confirmar que s'han acomplert amb escreix les aspiracions declarades en el pròleg, de fer una publicació "*oportuna i necessària*".

"*El nostre desig --diu un paràgraf introductori-- és que aquest llibre pugui ésser un bon instrument de treball, ràpid, correcte i fàcil, i ens sentirem satisfets si hem aconseguit aquest resultat.*"

No hi ha dubte que el resultat es va aconseguir i que l'autor es podia sentir plenament satisfet. El llibre, que declarava ser una adaptació dels models de conjugació establerts per Fabra, responia a una necessitat pràctica evident. Els 120 quadres de conjugació inclouen tots

els models i variants, i un index permet localitzar els models de tots els verbs que conté el *Diccionari General de la Llengua Catalana*.

No es estrany, per consegüent, que gairebé tots els estudiants de català l'hagin consultat alguna vegada. "Els verbs d'en Xuriguera" són una d'aquelles obres populars que implícitament, amagadament, es troben darrere del bon parlar i el bon escriure de molta gent.

Nou diccionari de la llengua catalana

Un propòsit semblant batega en la segona de les obres de Xuriguera, el *Nou diccionari de la llengua catalana*, publicat també per Claret el 1975.

"Ens hem proposat --diu l'autor en presentar-la-- de fer un instrument pràctic, sense cap pretensió ni afany d'erudició, una eina de treball reduïda i eficaç(...) que faci possible que cada català, estudiant, obrer, de professió liberal, escriptor o corrector, comerciant o periodista, la trobi útil."

Destaquem d'aquestes paraules dos aspectes primordials: d'una banda, la clara voluntat de servei declarada per l'autor, pendent sempre d'allò que més útil i necessari podia ser per a la llengua catalana, sense preocupar-se pel propi profit o lluïment; i de l'altra, la lúcida consciència del procés d'expansió de l'aprenentatge i l'ús del català, que aleshores --recordem que era el 1975-- a penes s'iniciava.

En aquest cas, l'originalitat de l'aportació de Xuriguera no va ser de publicar un diccionari --ja que evidentment la nostra llengua ja en tenia diversos--, sinó de donar al diccionari una forma especial de presentació de les entrades, incloent amb cada mot la família dels seus derivats. Aquesta organització del lèxic s'introduïa així per primera vegada en la lexicografia catalana i justificava plenament l'adjectiu *Nou* que encapçala el títol de l'obra.

La justificació d'aquesta presentació especial de les entrades és, una vegada més, de caràcter pràctic: facilitar en un cop d'ull la localització d'una família de mots, posant així en relleu les relacions de forma i de significació entre les paraules.

La utilitat d'aquesta forma de presentació del lèxic per als estudiants i per als redactors és evident, ja que els ajuda a entendre i manejar els derivats dels mots, i els mostra la manera de crear-ne de nous.

Diccionari terminològic de l'Administració municipal

La tercera de les obres que comentem, el *Diccionari terminològic de l'Administració municipal*, va ser editada per l'Ajuntament de Barcelona el 1980.

Només que recordem que les primeres eleccions municipals democràtiques i l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia s'havien produït l'any abans, el 1979, entendrem una vegada més el sentit d'oportunitat i de servei que havia conduït a aquesta publicació.

L'Administració municipal catalana començava a recuperar aleshores l'ús oficial de la llengua pròpia de Catalunya, després de molts anys de prohibicions. Les eines pràctiques per facilitar aquest procés mancaven. Els precedents més pròxims, en els temps o en la matèria, no eren suficients. Ho recorda en el pròleg el senyor Baulies, Secretari de l'Ajuntament de Barcelona i coautor del diccionari: el *Vocabulari jurídic català* que en els anys de la Segona República havien publicat Rafael Folch i Lluís Capdevila era mal de trobar i poc posat al dia; i el *Vocabulari Jurídic* que més recentment havia elaborat el Col·legi d'Advocats resultava poc adaptat a l'àmbit de l'administració local.

El trasllat de l'activitat municipal de castellà a català durant aquests difícils anys inicials va ser, doncs, considerablement facilitat per aquest diccionari d'equivalències, un resultat més de l'esforç de servei

de Joan B. Xuriguera, en aquest cas, en un sector especialitzat d'ús de la llengua.

Fer dir-ho amb les encertades paraules del pròleg de Jordi Baulies, Xuriguera va sospesar "*tots i cada un dels mots per a situar l'equivalència més exacta i idònia, en una mostra més de la seva llarga, intensa i profitosa experiència de compilació lingüística catalana.*"

Jo no puc oblidar, d'altra banda, que va ser gràcies a aquesta obra que, com deia al començament, vaig tenir ocasió de conèixer personalment Joan Baptista Xuriguera.

En el moment d'organitzar la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu, amb la finalitat de reunir-hi els especialistes que més havien estudiat les característiques específiques del català usat en aquestes funcions, el senyor Xuriguera va estar un cop més totalment disposat a participar-hi.

Des de la mateixa constitució d'aquesta Comissió, l'any 1981, encara amb el nom de Coordinadora de Llenguatge Administratiu, fins al seu traspàs, Joan Baptista Xuriguera ens va ajudar amb el seu saber i amb la seva bonhomia a trobar el bon estil administratiu català.

Per totes aquestes aportacions que jo he pogut conèixer i apreciar, i per totes les altres, no menys importants segurament, que lamento no haver pogut esmentar, és de tota justícia que el nostre record de Joan Baptista Xuriguera vagi acompanyat del nostre reconeixement i homenatge.

Precisament ara, quan tanta gent es desencisa i es rendeix tan fàcilment per les dificultats que ha de superar la nostra llengua, l'exemple tenaç i optimista del senyor Xuriguera ens pot servir de guia. Tant de bo que la nostra feina pogués arribar a ser tan oportunament útil com la seva.

Isidor Mari

24 d'abril de 1989